

מרכז המידע למודיעיין ולטרור
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

12 במאי, 2009

ביקור האפיפיור נוצל ע"י הרשות הפלסטינית להשגת רווחים הסברתיים ופוליטיים ולניגוח ישראל בעיקר בכל הקשור לנושא הריבונות על ירושלים

האפיפיור לוחץ את ידו של שיח' תיסיר תמימי במהלך פגישת נציגי שלושת הדתות. שיח' תמימי, איש דת בכיר ברשות הפלסטינית, ניצל את המעמד לשאת נאום הסתה בלתי מתוכנן נגד ישראל, שאילץ את האפיפיור לעזוב את המקום לפני סיום האירוע (רויטרס, 11 במאי, צלם: טוני ג'נטיל).

כללי

1. ביקורו של האפיפיור בנדיקטוס ה-16 בישראל ובשטחי הרשות הפלסטינית, נתפס ע"י הפלסטינים כהזדמנות להפקת רווחים הסברתיים ופוליטיים ולניגוח ישראל בכל הנוגע למכלול סוגיות ובפרט הנושא הטעון של **הריבונות על ירושלים**. לטענת דוברים המזוהים עם הרשות הפלסטינית נוכחותה של ישראל במזרח ירושלים אינה מקנה לה ריבונות או זכויות כלשהם ולשיטתם יש להתנגד למה שמוגדר על ידם כ"ניסיון הישראלי לפרוס חסות על ביקור האפיפיור בירושלים". לפיכך, דוברים פלסטינים הדגישו, כי לא יתאמו את הביקור בשטחי הרשות הפלסטינית עם ישראל וכן יקימו מרכז תקשורת חלופי לזה של לשכת העיתונות הממשלתית. הם גם גינו את תליית דגלי ישראל לאורך הנתיבים בהם יעבור האפיפיור בעת ביקורו במזרח ירושלים.

2. במהלך הביקור, נגרמה לתקרית מביכה בעת מפגש בין האפיפיור לנציגי הנצרות האסלאם והיהדות, שנועד לקידום הדיאלוג וההבנה בין הדתות. **שיח' תיסיר תמימי, נשיא בית הדין השרעיים של הרשות הפלסטינית ולמעשה איש הדת הבכיר ברשות**, ניצל את הבמה להסתה פרועה נגד ישראל.¹ הוא התפרץ ואמר, כי ישראל הרסה ערים פלסטיניות והקימה התנחלויות על האדמות הפלסטיניות, כי ירושלים תישאר בירת הפלסטינים וכי כל אנשי הדת בכל העולם צריכים להתגייס על מנת להגן על הפלסטינים. לאור דבריו הבוטים נטש האפיפיור את המקום.

תגובות ברשות הפלסטינית ערב ביקור האפיפיור

3. ערב ביקורו של האפיפיור, כינס גוף המתקרא הקואליציה הבלתי-ממשלתית להגנה על זכויות הפלסטינים בירושלים (רשת המוסדות הבלתי ממשלתיים ומוסדות הדת בירושלים) מסיבת עיתונאים בשכונת שיח' ג'ראח שבמזרח ירושלים. במסיבת העיתונאים בירך **רפיק אלחסיני**, ראש לשכת הנשיאות, את ביקור האפיפיור אותו כינה "היסטורי וחשוב" בהוסיפו, כי הביקור נועד לאפשר לאפיפיור להתוודע לסבלם של תושבי ירושלים הנוצרים, הפלסטינים והמוסלמים. לדבריו, אסור לאפשר לישראל להשתלט על הביקור ולנצל אותו לטובתה. על הפלסטינים בכלל ותושבי ירושלים בפרט להוכיח לאפיפיור ולכולם, כי הם מגינים על שטחם ועל המקומות הקדושים וכי יש לשחרר את ירושלים ה"כבושה" על מנת שתהיה בירת המדינה הפלסטינית העצמאית העתידית. רפיק אלחסיני הוסיף, כי מטרת הביקור, בראיית האפיפיור, הינה לבקר במקומות הקדושים ללא הקשרים פוליטיים אולם למרות זאת הפלסטינים רוצים להציג בפניו את עמדתם בהרחבה (סוכנות ופא, 6 במאי).

4. אישים ברשות הפלסטינית, במגמה להפיק רווחים פוליטיים מהביקור, ניסו לעשות הפרדה גמורה בין ביקור האפיפיור בישראל לבין ביקורו בשטחי הרשות הפלסטינית. במסיבת עיתונאים נוספת שכינס בראמאללה **רפיק אלחסיני**, ראש לשכת הנשיאות ברשות

¹ לשיח' תיסיר אלתמימי עבר עשיר בהסתה נגד ישראל במיוחד בהר הבית.

הפלסטינית, הוא הדגיש, כי לא מתקיימים הידברות או תיאומים עם ישראל בנוגע לביקורו של האפיפיור בירושלים. עוד אמר, כי הפלסטינים מתנגדים לניסיון שעושה ישראל לנצל את הביקור כדי להכיר בשליטתה על מזרח ירושלים שהינו "שטח פלסטיני שנכבש ב-1967 יחד עם שאר השטחים הפלסטינים, ואשר אנו מדגישים כי הוא בירת מדינת פלסטין". אלחסיני גם יצא נגד תליית דגלי ישראל לאורך נתיב נסיעתו של האפיפיור במזרח ירושלים וכינה זאת "התגרות בעם הפלסטיני". עוד הוסיף, כי הרשות הפלסטינית, הפועלת בשם אש"פ בירושלים, החליטה להקים מרכז תקשורת בבית מלון אמבסדור במזרח העיר ודרש מהעיתונאים שלא להגיע למרכז שהקימה ישראל. אלחסיני הוסיף, כי אם ישראל תסגור את מרכז התקשורת "נקים מרכזים עיתונאיים באוהלים אותם יכינו למטרה זו" (אתר PNN, 9 במאי, אלחיאית אלג'דידה, 9 במאי).

5. **אבו מאזן**, יו"ר הרשות הפלסטינית, בירך על הביקור אולם האשים את ישראל, כי היא מערימה מכשולים בפני הפלסטינים בארגון קבלת הפנים לאפיפיור מטעמים ובהצגת עמדותיהם (סוכנות ופא, 11 במאי). להלן תגובות נוספות לביקור:

א. **עדנאן אלחסיני**, מושל מחוז ירושלים מטעם הרשות הפלסטינית, ברך על הביקור ואולם טען שנוכחותה של ישראל בירושלים באמצעות הכוח אינה מקנה לה זכויות כלשהן או ריבונות על העיר. לדבריו מהווה הביקור הזדמנות עבור האפיפיור להתוודע ל"מצבם של הפלסטינים" (סוכנות ופא, 6 במאי).

ב. **חנא עמירה** חבר הוועד הפועל של אש"פ ברך בשם אש"פ על הביקור והדגיש, כי יש לשמור על אופיו הדתי של הביקור ולא לאפשר לישראל לנצלו לצרכיה (סוכנות ופא, 6 במאי).

ג. **זיאד אלבנדק**, יו"ר הוועדה העליונה לקבלת פני האפיפיור מטעם הרשות הפלסטינית, אמר, כי ישראל עושה פוליטיזציה של הביקור ומתעקשת "לכפות עובדות בעיר הקדושה". לדבריו הפטריארכיה בירושלים הציעה מספר חלופות עבור מרכזים עיתונאיים חוץ מבניין העירייה אולם ישראל התעקשה על החלטתה (אתר PNN, 9 במאי).

6. **מפלגת השחרור**, מפלגה אסלאמית רדיקלית הפעילה ביהודה ושומרון² פרסמה הודעה בה היא מכנה את האפיפיור "**אויב האסלאם**" ואת ביקורו בירדן ובישראל "הכרה בכך שהיהודים קיבלו את אדמת פלסטין מהצלבנים". לדברי ההודעה "האומה האסלאמית לא תסלח למי שיקדם בברכה אדם זה, מי שלא יהיה, ולא תסלח לאפיפיור ולוותריקן על הפגיעות החוזרות ונשנות במוסלמים ובנוצרים במזרח [התיכון]". גילוי הדעת של המפלגה מסתיים במשפט: "עוד יבוא יום החשבון בעולם הזה באמצעות מדינת הח'ליפות ישרת הדרך השנייה אשר תקום

² תנועה פוליטית פאן-אסלאמית רדיקלית, פלסטינית במקורה ששמה לה למטרה להקים מחדש את הח'ליפות האסלאמית (שבוטלה בשנת 1924) ולהחיל את צווי ההלכה האסלאמית על תושביה. המפלגה מצדדת ב"שחרור פלסטין" באמצעות ג'יהאד ומתנגדת לכל הסדר פוליטי עם ישראל. המפלגה אינה עוסקת בפעילות טרור אולם היא מנהלת פעילות אינדוקטרינציה והסטה נמרצת.

בקרוב, ברשות אללה".³ שיח' סעיד אלכרמי, אחד המטיפים המזוהים עם המפלגה במפלגה, אף כינה את ביקור האפיפיור "מלחמה צלבנית".⁴

תגובות חמאס וארגוני הטרור האחרים

7. תנועת חמאס, ארגוני הטרור האחרים וגורמים אסלאמיים ברצועת עזה התייחסו בשלילה לביקור האפיפיור וניסו לנצלו לקידום האינטרסים הפוליטיים שלהם. כך למשל, ערב הביקור, שלח אסמאעיל הניה, ראש ממשל חמאס לאפיפיור הזמנה לבקר גם ברצועת עזה כדי "לבחון את ההרס שגרמה ישראל" ואת "תוצאות המצור". ה"הזמנה" נועדה גם להציג לאפיפיור את הדו-קיום שלטענת חמאס מתקיים בין המוסלמים לבין הנוצרים ברצועה⁵ (ערוץ אלקדס, 7 במאי). אגודת חכמי הדת של פלסטין פרסמה בעזה הודעה לעיתונות שגינתה את ביקור האפיפיור ואת הבכירים האסלאמיים שהודיעו שיפגשו עמו. זאת, לטענתם, בשל הצהרותיו של האפיפיור נגד האסלאם. בהודעה גם הובעה דרישה מהאפיפיור לחזור בו מהצהרותיו (פלסטין אלאין, 7 במאי).

8. להלן התייחסויות נוספות של דוברים מטעם חמאס וארגוני טרור נוספים לביקור האפיפיור:
א. פוּי ברהום, מדוברי חמאס, אמר, כי ההכרה בפיתרון שתי מדינות היא השלמה עם זכות קיומה של מדינת ישראל "גזענית וקיצונית על האדמה הפלסטינית" כמו זו שאליה שואף נתניהו. לדבריו, מה שנדרש מהאפיפיור ומאישים אחרים המגיעים לאזור הינו הפעלת לחצים על ישראל כדי שזו תפסיק את "התוקפנות", תסיים את ההתנחלות ותעניק לעם הפלסטיני את "זכויותיו". עוד הוסיף, כי ביקור האפיפיור אצל משפחת שליט נועד לייפות את תדמיתו של הכיבוש" (אלמנאר, 11 במאי).

האפיפיור נפגש עם בני משפחת שליט (לע"מ, 12 במאי. צלם: אבי אוחיון)

³ <http://www.al-aqsa.org/index.php/news/show/1347>

⁴ <http://www.al-aqsa.org/index.php/nidaat/nnidaa/C10/S22/N1283>

⁵ מאז שתפסה חמאס את השלטון ברצועה אירעו לא אחת התנכלויות נגד המיעוט הנוצרי המתגורר ברצועת עזה. ראו לקט: "ריבוי תקיפות והתנכלויות כלפי מוסדות בעלי אופי נוצרי וכאלה המזוהים עם תרבות המערב ברצועת עזה. תנועת חמאס השלטת על הרצועה מגנה מהפה ולחוץ את התקיפות אולם בפועל אינה נוקטת בצעדים אפקטיביים להפסקתן" (1 ביוני, 2008).

ב. **חסאם אלטויל**, חבר המועצה המחוקקת מטעם חמאס, אמר כי ביקורו של האפיפיור חשוב מתוקף מעמדו כמנהיג דתי, אולם קרא לו להתעניין לא רק בשואת הנאצים אלא גם ב"שואה" בעזה ולהצטרף לאלו המגנים את מבצע "עופרת יצוקה" וקוראים להסרת "המצור". בנוסף הוא הפציר באפיפיור להיפגש גם עם משפחות האסירים הפלסטינים ולא רק עם משפחתו של גלעד שליט (אלקדס, 11 במאי).

ג. בהודעה לעיתונות שפרסם **הג'האד האסלאמי בפלסטין** נאמר, כי כוונת הכנסייה אינן מעוררות אמון שכן האפיפיור ביזה את האסלאם ולא התנצל על דבריו. עוד נאמר בהודעה כי בביקורו בירדן דיבר האפיפיור על פיוס היסטורי ודתי בין הנוצרים ליהודים ועל עלייה לרגל של הנוצרים לארץ הקודש ובכך התעלם מהיותה "ארץ כבושה וגזולה". לדברי ההודעה "חנופה ליהודים והתחסדות כלפי הציונים לא תתרום לחיזוק הקשר בין האסלאם לכנסייה" (אתר פאל טודי, 11 במאי).

ד. בהודעה לעיתונות שפרסמו **וועדות ההתנגדות העממית פלג זכריא דע'מוש** הם תקפו בחריפות את האפיפיור בטענה, כי מאז מונה לתפקידו לא השמיע כל עמדה חיובית כלשהי כלפי העניין הפלסטיני וכי גם עתה הוא מתעלם מעניינם לחלוטין. עוד נטען בהודעה, כי ביקורו בבית משפחת גלעד שליט מהווה התעלמות מ-11,000 האסירים הפלסטינים בבתי הכלא בישראל והבעת תמיכה בישראל (אתר האינטרנט של וועדות ההתנגדות העממית, 11 במאי).

התפרצות של שיח' תיסיר ביוצ' תמימי בעת מפגש רשמי עם האפיפיור

9. במהלך הביקור של האפיפיור, נערך מפגש בין האפיפיור לנציגי שלושת הדתות (11 במאי). במפגש, שנועד לקידום הדיאלוג וההבנה בין נוצרים, יהודים ומוסלמים, דיבר האפיפיור על חשיבות האחדות בין בני כל הדתות. **שיח' תמימי**, נשיא בית הדין השרעיים של הרשות הפלסטינית, שלא היה אמור לנאום בטקס, התפרץ לבמה ופתח בהתקפה חריפה נגד ישראל. בדבריו אמר, בין היתר, כי ישראל הרסה ערים פלסטיניות והקימה התנחלויות על האדמות הפלסטיניות. עוד אמר, כי ירושלים תישאר בירת הפלסטינים. בפנותו לאפיפיור אמר: "הו, כבוד האפיפיור, אני קורא לך בשם אלוהים [האחד] והיחיד לגנות את הפשעים הללו [קרי: של ישראל] וללחוץ על ממשלת ישראל להפסיק את תוקפנותה נגד העם הפלסטיני". הפטריארך הלטיני ניסה להשתיקו מספר פעמים אך לשווא. בעקבות זאת נטש האפיפיור את המקום וויתר על מעמד החלפת המתנות (אלקדס, 11 במאי).

10. דבריו של שיח' תמימי זכו לגינויים חריפים:

א. **שר התיירות הישראלי סטס מיסז'ניקוב** אמר, כי הפרובוקציה של שיח' תמימי פגעה בראש ובראשונה באפיפיור שהגיע על מנת לקדם את השלום האזורי. עוד הוסיף

שר התיירות, כי חבל שדווקא הקיצוניים הם אלה שייצגו את הפלסטינים ואת המוסלמים באירוע חשוב זה.

ב. **האב פדריקו לומבארדי**, דובר הוותיקן גינה את דברי הבלע של שיח' תמימי, באומרו שהתפרצות שכזו מעידה על חוסר הכרה בדיאלוג. בהודעה לתקשורת, מסר כי כולם מקווים שהתקרית לא תפגע במסר של האפיפיור "לחיוק השלום והדיאלוג בין הדתות ובחיוק הדיאלוג הדתי על אדמת הקודש" (אלקדס, 11 במאי). **הרב שאר ישוב הכהן**, נציג הרבנות הראשית במפגש, אמר לכתב הארץ, כי האפיפיור הביע מורת רוחו מהאירוע באומרו, כי אין הוא מבין "איך עושים דבר כזה" (הארץ, 12 במאי).

קווים לדמותו של שיח' תיסיר ביוצ' תמימי

11. שיח' תיסיר ביוצ' תמימי, יליד 1940, בן לחמולה גדולה בחברון, בנו של שיח' ראג'ב ביוצ' תמימי (מי שהיה הקאצ'י הראשי של חברון וגורש מהאזור לאחר פיגוע בית הדסה בשנת 1980). שיח' תמימי הינו אסלאמי קיצוני בעמדותיו ונחשב בעבר כבן טיפוחיו של יאסר ערפאת. הוא נושא ברשות הפלסטינית במשרה הדתית הבכירה ביותר של הממונה על בתי הדין השרעיים. כמו כן הוא נושא בתפקידים נוספים כגון סגן יו"ר אגודת חכמי הדת של פלסטין וחבר המועצה המחוקקת המנהלת של אוניברסיטת חברון. להתפרצותו האנטי-ישראלית הבוטה של שיח' תמימי במפגש הבין-דתי עם האפיפיור **רקע רב שנים** של התבטאויות קיצוניות כלפי ישראל. השיח' מוכר כמי שנשא פעמים רבות דרשות הסתה נגד ישראל במסגד אלאקצא בהר הבית ואף נעצר כמה פעמים ע"י משטרת ירושלים.